

доброби та переробки, призначена для наступного продажу за умов звичайної господарської діяльності та є важливим активом підприємства, реалізація яких є основним джерелом його прибутку.

Список використаних джерел:

1. Статистичний щорічник за 2006. – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – 588 с.
2. Статистичний збірник “Роздрібна торгівля у 2006 році” / Державний комітет статистики України – К. 2007 – 203 стор. Вих. № 08/1-20/168.
3. Хруцкий С.А., Сакович В.А., Колосов С.П. Оптимизация хозяйственных связей и материальных запасов. – М.: Экономика, 1997. – 263 с.
4. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. Узд. 2-е, т. 24. XIV 690 с.
5. П(С)БО 9 “Запаси”: Наказ Міністерства фінансів від 29.11.96 №290.
6. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000/ Пер. з англ. за ред. С.Ф. Голова./ – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 200. – 1272 с.
7. Котлер Ф. Основы экономики. – М.: ЮНИСТИ, 1996. – 258 с.
8. Справочник финансиста. – М.: РУСАУДИТ, 2001. – 658 с.
9. Мазараки А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. – К.: Хрещатик, 1999. – 796 с.
10. Скрєбник Б.В. Економіка торгівлі: Учеб. для вузов по спец. “Финансы и кредит”. – 2-е изд. – М.: Высш. шк., 1989. – 231 с.
11. Валєвич Р.П., Давыдова Г.А. Економіка торгового підприємства: Учебное пособие. – Мн.: Высш. шк., 1996. – 366 с.
12. Свідєрській Є.І. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 233с.
13. Глен А., Вєлш А., Данієль Г. Шорт Основы финансового обліку . – К.: Основы, 1997. – 943 с.
14. Демиденко И.В., Терещенко С.А., Бухгалтерский и финансовый учет – Донецк: Юго-Восток, 2002. – 268 с.
15. Фишер С., Дорибуш Р. Экономика: Пер. с англ. – М.: Дело -ЛТД, 1993. – 864с.
16. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / За редакцією В.С. Леня – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
17. Лучко М.Р., Адамик О.В. Облік комерційної діяльності: Підручник. – Тернопіль: Карж-бланш, 2005. – 441 с.

Н.К.Галушко,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

**ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО
СТАНУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В АВТОМАТИЗОВАНЕ
РОБОЧЕ МІСЦЕ ЕКОНОМІСТА**

В даній статті розглядаються шляхи впровадження системи моніторингу фінансового стану в автоматизоване робоче місце економіста; вказуються основні можливості, які надасть дана системи моніторингу при впровадженні її в автоматизоване робоче місце економіста на торговельному підприємстві.

Ways of introducing a monitoring system of financial state in the automatic working place of economist are considered in this article; the author analyzes the main possibilities of a monitoring system when introducing it in the automatic working place of economist on the trade enterprise.

Керівники підприємств дуже обережно ставляться до інформаційних даних, пов'язаних з діяльністю їхнього

підприємства. Досить скуппульозно і відповідально ставляться до вибору працівників, які займаються економічною діяльністю підприємства. І зазвичай вважають, що цього достатньо для запобігання кризи. Але, на жаль, практика свідчить, що підприємницька діяльність, яка постійно пов'язана з ризиком, потребує більш ретельного нагляду за здійсненням фінансової діяльності торговельного підприємства. Отже, постає питання, як забезпечити нормальне функціонування підприємства і прослідкувати його фінансовий стан. У зв'язку з цим ми вирішили спробувати впровадити систему спостереження (моніторингу) в автоматизоване робоче місце економіста.

Метою даної статті є обґрунтувати потребу системи моніторингу і визначити її необхідність впровадження в автоматизоване робоче місце економіста. Багато вчених займалися вивченням системи моніторингу фінансового стану торговельного підприємства, зокрема: С.І.Поленок, Ю.П.Ратушина, І.Й.Плікус, І.О.Бланк, В.В.Коваленко, І.В.Журавльова, А.О.Гаряга та інші, однак пропозицій щодо впровадження системи моніторингу в автоматизоване робоче місце економіста не було здійснено і запропоновано. Тому ми вважаємо, що дана тема є актуальною і потребує більш ґрунтовного дослідження.

Основними завданнями даної статті є:

1. Визначення необхідності впровадження системи моніторингу фінансового стану в автоматизоване робоче місце економіста торговельного підприємства.
2. Зазначення мети і актуальності даної теми.
3. Визначення основних етапів впровадження системи моніторингу в автоматизоване робоче місце економіста на торговельному підприємстві.
4. Визначення основних можливостей, що забезпечить керівництву торговельного підприємства впровадити систему моніторингу фінансового стану в автоматизоване робоче місце економіста.

Однак відсутність ефективного оперативного нагляду за фінансовою діяльністю торговельних підприємств призводить до того, що систему моніторингу фінансового стану доцільно розробляти і впроваджувати в автоматизоване робоче місце

економіста у першу чергу на підприємствах, які опинилися у кризовому стані. Кожне підприємство буде більш захищеним за умов володіння інформацією, надання якої повинен забезпечити відділ моніторингу фінансової діяльності.

Впровадження системи моніторингу фінансового стану в «життя» для торговельного підприємства є досить важливим і необхідним. Адже саме система моніторингу забезпечить стабільне і перспективне функціонування підприємства. Метою впровадження системи моніторингу в діяльність торговельного підприємства є запобігання появі кризових явищ і процесів в його діяльності. Для досягнення цієї мети пропонуємо керівникам торговельних підприємств впроваджувати систему моніторингу фінансового стану в автоматизоване робоче місце економіста торговельного підприємства за розробленою нами методикою.

1. Перш за все необхідно створити електронний варіант форм фінансової звітності, зокрема форми №1 «Балансу» та форми №2 «Звіту про фінансові результати» (дані форми звітності ми пропонуємо динамічним зв'язком перенести в Microsoft Excel з пакету програм «1С – Предприятие»).

Зв'язка Microsoft Excel з програмою «1С – Предприятие» відбувається в режимі DDE зв'язку, що передбачає автоматичне оновлення даних залежно від обраного в програмі 1С періоду або залежно від змін у програмі (створення первинних документів та операцій). Зв'язок здійснюється за допомогою предметно-орієнтованої мови програмування, яка передбачає використання формул для обрахунку фінансових даних з програми «1С – Предприятие» (табл. 1).

Таблиця 1

Основні формули зв'язку Microsoft Excel з електронною фінансовою звітністю «1С-Предприятия»

Формули для розрахунку	Значення формули
1. СНД(«Рах»)	Сальдо початкове дебетове по рахунку «Рах»
2. СКД(«Рах»)	Сальдо кінцеве дебетове по рахунку «Рах»
3. ДО(«Рах»)	Дебетовий оборот по рахунку «Рах»
4. КО(«Рах»)	Кредитовий оборот по рахунку «Рах»
5. СНК(«Рахунок»)	Сальдо початкове кредитове по рахунку «Рахунок»
6. СКК(«Рахунок»)	Сальдо кінцеве кредитове по рахунку «Рахунок»
7. НачПериода()	Початок періоду
8. КонПериода()	Кінець періоду

Дані в електронних формах можна постійно змінювати і з легкістю ними оперувати, що допоможе економістам швидко і легко здійснювати постійний, безперервний і точний аналіз за фінансовою діяльністю торговельного підприємства. Варто зазначити, що данні форми № 1 «Балансу» і форми № 2 «Звіту про фінансові результати» можна розглядати як за два роки (звітний рік і попередній рік, як зображено нижче), так і за три і більше років (наприклад, 2006, 2007, 2008 ... роки). Розглянемо, як це буде виглядати на моніторі комп'ютера (рис. 1).

Баланс підприємства на 2005-7рр.					ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ за 2005 - 2007рр.				
Актив	Код	на 31.12 2005	на 31.12 2006	на 31.12 2007	Стаття	Код	2006	2005	2007
I Необоротні активи					I ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ				
Нематеріальні активи:					Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
залишкова вартість	010				010		41871,2	23548,2	53054,7
первісна вартість	011				015		6978,5	3924,7	8842,5
знос	012				020				
Незавершене будівництво	020		28,3	121,7	025				
Основні засоби:					Акційний збір				
залишкова вартість	030	471,8	941,0	1048,8	030		0,7		427
первісна вартість	031	758,8	1377,2	1735,8	035		34892	19623,5	43785,2
знос	032	286,8	436,2	687,0	040		31059,5	18000,3	38407,8
Довгострокові фінансові інвестиції,					Валовий прибуток				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств					збиток				
інші фінансові інвестиції	040				050		3832,5	1623,2	5377,4
Довгострокова дебіторська заборгованість	045				055				
Відстрочені податкові активи	050				060		1369,4	3,2	26,7
інші оборотні активи	060				070		1668,9	359,6	1979,3
Усього по розділу I					Витрати на збут				
II. Оборотні активи					інші операційні витрати				
Запаси:					Фінансові результати від операційної діяльності				
тварини на вирощуванні і відгодівлі					прибуток				
незавершене виробництво	100	14,5	22,7	76,5	100		669,7	214,6	1143,1
готова продукція	110				105				
товари	120				110				
Векселі одержані	130				120		0,2	0,3	3
Дебіторська заборгованість за	140	1725,1	1451,4	2166,2	130		0,2		172
	150				140		293	175,8	349,3

Рис. 1. Вікно заповнення фінансової звітності

2. Після введення форм балансової звітності в електронну форму необхідно зробити посилання з розрахункових таблиць на форми фінансової звітності, створити взаємозв'язок таблиць з необхідними для торговельного підприємства фінансовими показниками. Це легко зробити в програмі Microsoft Excel. В процесі розробки такої системи створюються алгоритми розрахунку окремих оціночних показників із використанням прив'язки до первинної інформаційної бази (електронної бухгалтерської звітності). Розраховані показники оформлюються у відповідні таблиці. Основними групами показників, які використовуються для системи моніторингу фінансового стану торговельного підприємства, є: показники

платоспроможності (ліквідності), фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності торговельного підприємства. Нижче зобразимо таблиці, які несуть у собі відповідну інформацію (рис. 2, 3, 4, 5 відповідно).

The screenshot shows an Excel spreadsheet titled "Аналіз ліквідності балансу ТОВ 'Олбі-Рошен'". It is divided into two main sections: "Аналіз ліквідності балансу" and "Розрахунок коефіцієнтів ліквідності".

Аналіз ліквідності балансу: This section compares assets (Актив) and liabilities (Пасиви) for the years 2005, 2006, and 2007. It includes formulas for various liquidity ratios and their components.

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності: This section calculates several key indicators:

- Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності (1):** $(Л1 + Л2 + Л3) / (П1 + П2)$
- Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності:** $(Л1 + 0,5Л2 + 0,3Л3) / (П1 + 0,5П2 + 0,3П3)$
- Коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності:** $(Л1 + Л2) / (П1 + П2)$
- Коефіцієнт абсолютної ліквідності:** $Л1 / (П1 + П2)$

Each indicator includes a formula for the years 2005, 2006, and 2007, and a comparison to a norm (Norma).

Рис. 2. Екранна форма розрахункових таблиць показників платоспроможності

The screenshot shows an Excel spreadsheet titled "Динаміка коефіцієнтів капіталізації ТОВ 'Олбі-Рошен'". It details four indicators related to financial stability and capitalization.

Динаміка коефіцієнтів капіталізації:

- 1. Коефіцієнт фінансової автономії = Власний капітал (П) / Вартість балансу (Б):** Values for 2005 (0,036), 2006 (0,072), 2007 (0,143).
- 2. Коефіцієнт фінансової залежності = Вартість балансу (Б) / Власний капітал (П):** Values for 2005 (27,68), 2006 (13,91), 2007 (6,98).
- 3. Коефіцієнт фінансового ризику = Залучені кошти / Власний капітал = (ПІІ + ПІІІ + ІВП + ІВП) / ПІ:** Values for 2005 (26,68), 2006 (12,91), 2007 (5,98).
- 4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу = Власні обороти кошти / Власний капітал:** Values for 2005 (-1,71), 2006 (-1,05), 2007 (-0,07).

Сводна таблиця показників за типами фінансової стійкості:

Показники	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійкий стан	Кризовий стан
+Ф.в.о.к. = К.в.о.к. - З.	Ф.в.о.к. >= 0	Ф.в.о.к. < 0	Ф.в.о.к. < 0	Ф.в.о.к. < 0
+Ф.д.п. = К.д.п. - З.	Ф.д.п. >= 0	Ф.д.п. >= 0	Ф.д.п. < 0	Ф.д.п. < 0
+Ф.о. = К.о. - З.	Ф.о. >= 0	Ф.о. >= 0	Ф.о. >= 0	Ф.о. < 0

Класифікація типу фінансової стійкості ТОВ 'Олбі-Рошен':

Показник	Відхилення	
	2005	2006
Загальна величина запасів (З)	1739,60	1474,10
Наявність власних оборотних коштів (К.в.о.к.)	-298,00	-496,20
Величина функціонуєного капіталу (К.д.п.)	-298,00	-496,20
Загальна величина джерел (К.о.)	1075,90	1100,20
Ф.в.о.к. = К.в.о.к. - З.	-2037,60	-1970,30
Ф.д.п. = К.д.п. - З.	-2037,60	-1970,30
Ф.о. = К.о. - З.	-663,70	-373,90
Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості S = [S(+Ф.в.о.к.), S(+Ф.д.п.), S(+Ф.о.)]	(0,0,0)	(0,0,0)

The final classification result is "Кризовий стан" (Crisis state).

Рис. 3. Екранна форма розрахункових таблиць показників фінансової стійкості

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

Динаміка показників ділової активності ТОВ "Олбі-Рошен" за 2005-2007 роки								
Коефіцієнт	Формула для розрахунку	2005	2006	2007	Відхилення			Рекомендована тенденція зміни
					2005-2006	2006-2007	2005-2007	
Коефіцієнт оборотності активів (ресурсовида-ча)	$\frac{\Phi 2 p 035}{\Phi 1 p 280}$	3,44	6,12	6,16	2,68	0,04	2,72	збільшення
Коефіцієнт обороту дебіторської заборгованості	$\frac{\Phi 2 p 035}{\Phi 1 p 160}$	7,79	13,85	13,46	6,06	-0,4	5,67	збільшення
Період обороту дебіторської заборгованості t об.д.з.	$\frac{360}{K_{Dz}}$	46,2	25,99	26,75	-20,22	0,76	-19,46	зменшення
Коефіцієнт обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\Phi 2 p 040}{\Phi 1 p 530}$	4,75	8,19	8,83	3,44	0,65	4,09	збільшення
Період обороту кредиторської заборгованості t об.к.з.	$\frac{360}{K_{Kz}}$	75,86	43,97	40,75	-31,9	-3,21	-35,11	зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\Phi 2 p 040}{\Phi 1 p 100 \dots 140}$	11,2	19,33	20,67	8,13	1,34	9,46	збільшення
Період обороту запасів (днів) t об.з	$\frac{360}{K_{Oz}}$	32,14	18,62	17,42	-13,51	-1,21	-14,72	зменшення
Період операційного циклу	$T_{Oz} = t_{Dz} + t_{Oz}$	78,34	44,61	44,17	-33,73	-0,44	-34,17	зменшення
Період обороту оборотного капіталу	$T_{Oz} - T_{Kz} - t_{Dz}$	2,48	0,64	3,41	-1,83	2,77	0,94	зменшення

Рис. 4. Екранна форма розрахункових таблиць показників ділової активності

Аналіз рентабельності підприємства "Олбі-Рошен"								
Коефіцієнт	Формула для розрахунку	2005 (%)	2006 (%)	2007 (%)	Відхилення			Рекомендоване значення, тенденції зміни
					2005-2006	2006-2007	2005-2007	
Рентабельність сукупного капіталу	$\frac{\Phi 2 p 170}{\Phi 1 p 640}$	0,69	6,62	11,36	5,93	4,74	10,67	> 0 збільшення
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\Phi 2 p 220}{\Phi 1 p 380}$	-0,55	92,6	79,05	93,15	-16,55	79,6	> 0 збільшення
Валова рентабельність продаж	$\frac{\Phi 2 p 050}{\Phi 2 p 035}$	8,27	10,98	12,28	2,71	1,3	4,01	> 0 збільшення
Операційна рентабельність продаж	$\frac{\Phi 2 p 100}{\Phi 2 p 035}$	1,09	1,92	2,61	0,83	0,69	1,52	> 0 збільшення
Чиста рентабельність продаж	$\frac{\Phi 2 p 220}{\Phi 2 p 035}$	0	0,86	1,41	0,86	0,55	1,41	> 0 збільшення

Рис. 5. Екранна форма розрахункових таблиць показників рентабельності

Слід зауважити, що при зміні значень у фінансовій звітності (рис. 1) табличні дані в усіх інших таблицях змінюються автоматично згідно із відповідними формулами розрахунків цих показників. Економісту лише залишиться проаналізувати підраховані комп'ютером показники. Ми вважаємо, що така система дуже спрощує роботу аналітиків торговельного підприємства і повинна в майбутньому застосовуватися на кожному торговельному підприємстві.

3. Провівши розрахунки фінансових показників, необхідно їх згрупувати у спільну таблицю для проведення моніторингу

фінансового стану торговельного підприємства. Дана таблиця повинна містити перелік показників, якими торговельне підприємство справді зможе управляти, зокрема, показники аналіз і прогнозування яких дійсно має значення для торговельного підприємства. Варто зазначити, що фінансові показники вносяться за звітний і попередній періоди (можливо за три і більше періоди), у таблиці також розраховується їх абсолютне відхилення, на основі суми яких у подальшому будуть прогнозуватися необхідні для торговельного підприємства фінансові показники (рис. 6).

Система моніторингу фінансового стану ТОВ "Олбі-Рошен"			
Показник	попередній період	звітний період	Відхилення (+,-)
1. Показники, що характеризують фінансову стійкість торговельного підприємства			
1.1. Коефіцієнт концентрації власного капіталу			
1.2. Коефіцієнт фінансової автономії (стабільності)			
1.3. Коефіцієнт фінансового ризику			
1.4. Коефіцієнт маневрування власного капіталу			
1.5. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			
1.6. Коефіцієнт структури позикового капіталу			
2. Показники платоспроможності (ліквідності) торговельного підприємства			
2.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
2.2. Загальний коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)			
2.3. Коефіцієнт загальної ліквідності			
2.4. Проміжний коефіцієнт покриття			
3. Показники, що характеризують ділову активність торговельного підприємства			
3.1. Коефіцієнт оборотності активів (ресурсовидача)			
3.2. Коефіцієнт обороту дебіторської заборгованості			
3.3. Період обороту дебіторської заборгованості t об.д.з.			
3.4. Коефіцієнт обороту кредиторської заборгованості			
3.5. Період обороту кредиторської заборгованості t об.к.з.			
3.6. Коефіцієнт оборотності запасів			
3.7. Період обороту запасів (днів) t об.з.			
3.8. Період операційного циклу			
3.9. Період обороту оборотного капіталу (фінансового циклу)			
4. Показники, що характеризують рентабельність торговельного підприємства			
4.1. Рентабельність сукупного капіталу			
4.2. Рентабельність власного капіталу			
4.3. Валова рентабельність продаж			
4.4. Операційна рентабельність продаж			
4.5. Чиста рентабельність продаж			

Рис. 6. Вікно системи моніторингу фінансового стану для торговельного підприємства

4. Визначивши перелік фінансових показників, якими торговельне підприємство справді зможе керувати, ми пропонуємо за допомогою команди «пошук рішення» прогнозувати дані показники на майбутній період. Так, зокрема, можна спрогнозувати показники рентабельності, з метою дізнатися, чи отримає торговельне підприємство прибутки на наступний рік. З цією метою підбиваємо підсумок по стовпчику відхилення в таблиці рисунка 6 і для даної комірки з формулою застосовуємо команду «пошук рішення» (рис. 7).

Після натиснення кнопки «виконати» відбувається зміна

значень у комірках показників рентабельності, тобто звітні показники змінюються на планові, таким чином відбувається планування показників рентабельності на майбутній рік. Слід зауважити, що таке планування можна використовувати і для решти фінансових показників, які керівництво торговельного підприємства визначить доречним і необхідним.

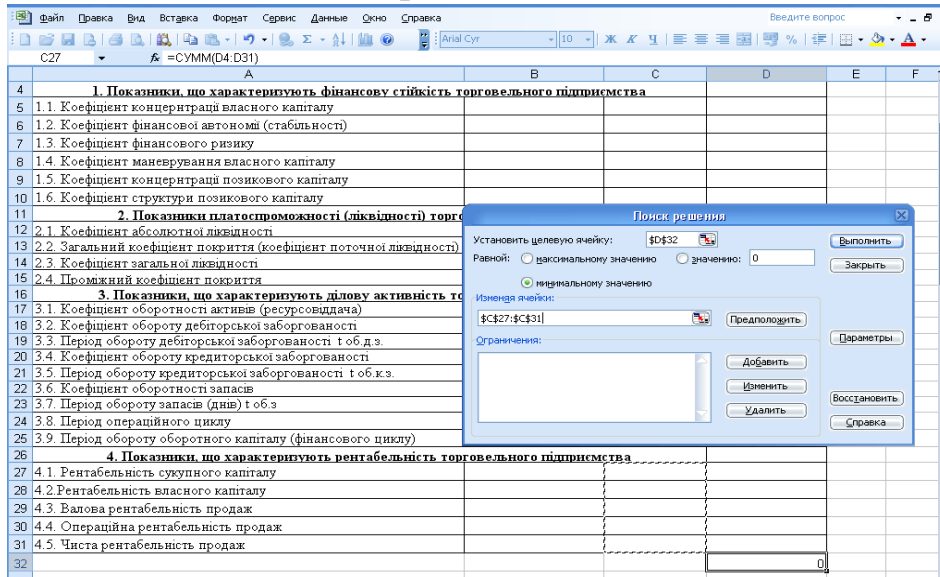

Рис. 7. Екранна форма використання «пошуку рішення» для системи моніторингу фінансового стану торговельного підприємства

Варто зазначити, що для більш зручного представлення динаміки показників фінансового стану торговельного підприємства можна використовувати графіки і діаграми, які можна зобразити за допомогою програми Microsoft Excel (рис. 8).

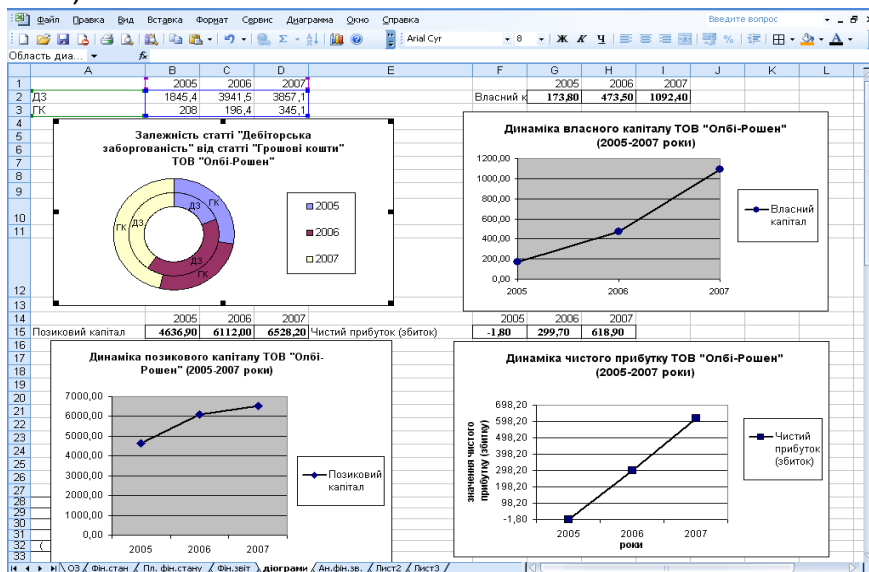

Рис. 8. Вікно графіків і діаграм у програмі Microsoft Excel

Зображення у вигляді, схем, діаграм, графіків і рисунків краще сприймаються, запам'ятовуються і завжди привертають увагу. Також з метою привернення уваги саме на фінансові показники, які не відповідають нормативним значенням, пропонуємо використовувати яскраві кольори, які виділятимуть ті комірки в таблиці, в яких знаходяться показники, що відмінні від норми. Таке нововведення можна побачити на рис. 3 і 5.

Отже, враховуючи той факт, що глибокий фінансовий аналіз торговельного підприємства зазвичай проводиться один раз на рік, що не дозволяє зробити обґрунтовані висновки про причини реального фінансового стану на поточний момент, система моніторингу фінансового стану, впроваджена в автоматизоване робоче місце економіста, забезпечить своєчасне виявлення проблеми і створить умови для визначення завдань у сфері управління фінансовим станом підприємства. Регулярний нагляд за характером зміни надасть можливість визначити слабкі і сильні сторони в діяльності торговельного підприємства, що необхідно для розробки його стратегії на короткострокову та довгострокову перспективу, і збільшить якісний рівень управління торговельним підприємством.

Список використаних джерел:

1. Боброва А. Информационные технологии. Создание системы финансового мониторинга // Проблемы теории и практики. – 2006. – №3. – С.36-45.
2. Гаряга Л.О. Місце моніторингу у банківській діяльності // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №5 (71). – С.153-161.
3. Журавльова І.В. Теоретичні засади стратегічного моніторингу формування інтелектуального капіталу підприємства // Проблеми науки. – 2007. – №7. – С.33-38.
4. Коваленко В.В. Методичні підходи до діагностики і моніторингу фінансової стійкості банківської системи // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №11 (65). – С.193-199.
5. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства // Фінанси України. – 2003. – №4. – С.35 – 44.
6. Поленок С.І., Ратушин Ю.П. Методологические принципы развертывания системы экономического мониторинга в сети информационно-маркетинговых центров // Финансовые риски. – 2005. – №4 (41). – С.69-73.
7. Бланк І.О. Управління торговельним підприємством: Підручник. – М.: Тандем, 1998. – 416 с.
8. Поддерьюгін А.М., Білик М.Д. Фінансовий менеджмент: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 536 с.